

Medžioklinių šunų bandymų su šernu laisvėje (medžioklės metu) TAISYKLĖS

1. Medžioklinių šunų bandymų su šernais tikslas – patikrinti laikų, jagdterjerų ir skalikų darbines savybes, jų tinkamumą medžioklei ir veisimui. Siekiama patikrinti medžioklines šuns savybes, kad nebūtų veisiami medžioklinių veislių šunys, praradę darbines savybes ir nesikeisčių jų prigimtinė paskirtis.
2. Medžioklinių šunų bandymai su šernais laisvėje (medžioklės metu) vykdomi specialiai surengtų tik šernų medžioklių metu, arba kartu su kitais bandymais natūraliomis sąlygomis (kuriuose gali dalyvauti minėtų veislių šunys), griežtai laikantis Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių (MT) reikalavimų, jose nustatytų būdų ir atskiroms medžiojamųjų gyvūnų rūšims nustatytų medžioklės terminų.
3. Bandymuose su šernu laisvėje gautas darbinis diplomats laikų, jagdterjerų ir skalikų veislių šunims pripažįstamas pagrindiniu ir suteikia teisę šių veislių šunis veisti ir suteikti jiems titulus.
4. Bandymuose gali dalyvauti pavieniai šunys ar jų poros (bandymų vienetas), nuo 1 metų iki 10 metų amžiaus. Pora – du vieno ar dviejų šeiminių šunys, pristatyti šiems bandymams. Diplomats skiriamos porai kaip darbo vienetai, o išduodamas atskirai kiekvieno šuns savininkui, pažymint juose ir bandymų ataskaitoje, kad dirbo pora. Poroje gali dirbti skirtingų lyčių šunys. Pavienio šuns ir poros bandymai pravedami vadovaujantis ta pačia tvarka.
5. Bandymuose dalyvauja tik grynaveisliai medžioklinių veislių šunys, turintys FCI pripažįstamus kilmės liudijimus.
6. Bandymai gali būti vykdomi visais metų laikais, leidžiamu medžioti šernus medžioklės būdu „sėlinant“ ar „varant“, laikotarpiu, tačiau jie nevykdomi, kai:
 - oro temperatūra aukštesnė nei +20°C ar žemesnė nei -20°C;
 - kai sniego danga trukdo laisvam šuns judėjimui ;
 - esant ledo plūtai ant sniego dangos, arba plikšalai.
7. Šunims, žvėries suradimui skiriama 1 valanda. Bandymų vieneto (pavienio šuns ar šunų poros) vedlys (-iai), šunims ieškant žvėrių gali laisvai, savo nuožiūra, judėti visoje bandymams numatytoje teritorijoje (kvartaluose), skatinti šunis ieškoti balsu ar gestais. Šuniui (-ims) suradus šerną ar kitą medžiojamąjį gyvūną, vedlys privalo būti su vienu iš teisėjų ir į šunų darbą nesikišti. Bandymai pravedami vietovėje tinkamoje gyventi šernams ir įsitikinus, kad joje yra žvėrių.
8. Jei poroje dirbantys šunys vienu metu pradeda dirbti su skirtingais žvėrimis, dideliu atstumu vienas nuo kito (300 metrų ir daugiau), tai jiems skiriamas 10 minučių laikas pasitaisyti ir pradėti dirbti su vienu žvėrimi. Jei atstumas nedidelis (iki 100 metrų) skiriamos 2 minutės.
9. Bandymų metu vertinamas vienas šuns (poros) darbas.. Jei poros šunys atskiria nuo bandos ir sulaiko iki sumedžiojimo skirtingus vienos bandos pirmamečius šernus, jų darbas vertinamas kaip individualus. Jei poros šunys pradeda dirbti su skirtingų bandų šernais, atskiria nuo bandų ir sulaiko iki sumedžiojimo skirtingų bandų pirmamečius šernus, jų darbas irgi vertinamas kaip individualus. Šiais atvejais darbinis diplomats išduodamas tik tuo atveju, kai teisėjų komisija galėjo įvertinti visus kiekvieno šuns darbo elementus numatytus diplomo suteikimui.
10. Prieš bandymų pradžią patikrinamas visų šunų paklusnumas ir reakcija į šūvį. Šunims bijantiems šūvio bandymuose dalyvauti neleidžiama.
11. Šuns darbo su šernu pradžia laikoma, kai šuo (ar vienas iš (-poros) randa žvėrį ir pradeda loti, arba tada, kai vienas iš teisėjų pamato, kad šuo persekioja žvėrį.
12. Šuo (pora) šalinami iš bandymų ir lieka be įvertinimo:
 - jei nepradeda paieškos ilgiau nei 5 minutes (dirbant porai, nors vienas šuo iš poros), arba nutraukia paiešką tam pat laikui;
 - jei poros šunys nepradėjo dirbti kartu per 5min., nors vienam poros šuniui pradėjus loti (išskyrus atvejus numatytus 8 punkte);
 - jei šuo (arba nors vienas iš poros) dirba nelodamas;
 - jei šuo (pora) per numatytą laiką nerado žvėries, arba šuo (ar bent vienas iš poros) matydamas žvėrį į jį nereaguoja;
 - jei šuo (ar bent vienas iš poros) 3 kartus nutraukia darbą ir pasišalina nuo žvėries;

- jei poros šunys dirba ant skirtingų (išsibėgiojusių vienos bandos) šernų ir nepradeda dirbti kartu ilgiau negu 5 minutes;
- jei laikų veislių šunys loja sekdami žvėries pėdsakais (lojimas ant judančio, bet matomo ir persekiojamo žvėries nelaikomas trūkumu);
- jei šuns vedlys nevykdo teisėjų nurodymų, su jais ginčijasi.

13. Bandymuose išsiaiškinamos ir vertinamos šios šunų medžioklinės savybės ir darbo elementai: **jautra** (uoslė, klausa, rega), **paieška**, **balsas**, **drąsa**, **piktumas**, **meistriškumas**, **vikrumas**, **rišlumas**, **paklusnumas** ir **darna** (poroms).

- **jautra** – šuns sugebėjimas pasitelkiant uoslę, klausą ir regėjimą ieškoti ir surasti žvėrį;
- **paieška** – šuns judėjimo greitis, veislei būdingas šuns judėjimas vietovės apieškojimo metu, paieškos tikslingumas, platumas ir tolumumas;

(Pastaba: jei šuo ar pora, šunų šeimininko sutikimu ir teisėjų komisijos nutarimu, paleidžiami matytų, neseniai praėjusių šernų pėdsakais, tai jautra (vienam šuniui) vertinama ne didesniu nei 3, o paieška ne didesniu nei 6 balais.)

- **balsas** – nustatomas ir vertinamas jo stiprumas, girdimumas, būdingumas veislei, lojimo dažnumas;
- **drąsa** – užtikrintas ir aktyvus šuns elgesys dirbant su šernu;
- **piktumas** - aiškiai išreikšta šuns reakcija šernui, siekiant sustabdyti jį, kol ateis šeimininkas;
- **meistriškumas** – teisingi šuns veiksmai, stengiantis sulaukyti žvėrį, kol iki jo prieis šeimininkas;
- **vikrumas** – šuns (poros) sugebėjimas išsisukti bei išvengti atakuojančio šerno išpuolių neprarandant iniciatyvos;
- **rišlumas** – atkaklumas ir aktyvumas, su kuriuo šuo (pora) persekioja žvėrį iki jo sustabdymo bei aploja sustojusį šerną visą darbo laiką, nepertraukiamas darbas su žvėrimi;

(Pastaba: jei šuo persekioja žvėrį kuris leidosi nesulaikomai bėgti ir grįžta ne anksčiau negu po 30 min., tai rišlumas vertinamas aukščiausiu balu.)

- **paklusnumas** – kaip tiksliai ir neprikaištingai šuo vykdo šeimininko (vedlio) signalus ir komandas;
- **darna** (poroms) – šunų veiksmų dirbant su žvėrimi suderinamumas, sugebėjimas atskirai ieškoti, bet tuo pačiu greitai reaguoti į vienas kito balsą ir atbėgti bendram darbui, tarpusavio pagalba bendrai aplojant ir stabdant šerną bei išsisukant nuo galimų šerno antpuolių.

14. Bandymuose su šernais laisvėje šuns (poros) darbas vertinamas pagal sekančią maksimalių balų skalę:

1 lentelė

	Jautra	Paieška	Balsas	Drąsa	Piktumas	Meistriškumas	Vikrumas	Rišlumas	Paklusnumas	Darna (poros)	Balų suma
Pavieniai šunys	5	10	10	15	15	15	10	15	5	-	100
Poros	-	10	10	15	15	15	10	15	5	5	100

15. Diplomai už medžioklines savybes, dirbant su šernu laisvėje, skiriami šunims, surinkusiems lauko bandymuose reikalingą jiems gauti balų kiekį. Minimalus darbo elementų įvertinimas balais atitinkamam diplomo laipsniui gauti:

2 lentelė

Diplomo laipsnis	Bendras balas	Tame skaičiuje					
		Paieška	Drąsa	Piktumas	Meistriškumas	Rišlumas	Darna (poroje)
I	80	8	13	13	13	13	4
II	70	6	11	11	11	11	3
III	60	5	8	8	8	8	2

16. Rekomenduojami nuoskaitų už atskirus darbo su šernu laisvėje elementų trūkumus dydžiai:

3 lentelė

Reikalavimai aukščiausiam diplomo laipsniui gauti	Aukščiausias balas	Trūkumai, mažinantys įvertinimą	Orientacinis nuoskaitos balas
1. Jautra			
Naudodamasis uosle, klausia ir regėjimu, šuo greitai ir užtikrintai (per 1/3 paieškai skirto laiko) suranda žvėrį	5	Pakartotinai tikrina šviežius pėdsakus, bet žvėrį suranda gan greitai.	1-2
		Ilgokai užtrunka pripėdavimuose bei senose žvėries buvimo vietose.	2-3
		Žvėrį suranda praėjus daugiau nei 2/3 paieškai skirto laiko.	4
2. Paieška			
Reikalaujama energinga, plati ir tolima būdingu veislei aliūru vykdoma paieška, atidžiai apieškant sudėtingas vietas. Poros šunys turi ieškoti žvėries kiekvienas savarankiškai	10	Šuo (pora) ieško plačiai, bet nepakankamai greitai.	1-3
		Ieško ne plačiai (ne toliau 50 – 100 m.) nepakankamai greitai, bet šuo (pora) žvėrį suranda tarp 1/3 ir 2/3 paieškai skirto laiko.	4-5
		Lėta, netolima (~50 m.) paieška, aplenkiant sudėtingas vietas. Žvėrį suranda paskutiniame skirto laiko trečdalyje.	6-8
3. Balsas			
Šuo (pora) turi aploti žvėrį stipriu, skardžiu, toli girdimu, veislei būdingu, dažnu, be ilgesnių pertraukų, balsu,	10	Duslokas, bet gerai girdimas balsas.	1
		Pakankamai gerai girdimas, bet su pertraukomis balsas.	2-3
		Duslus, blogiau girdimas balsas, su nedidelėmis pertraukomis.	4-5
		Prikimęs, silpnas, blogai girdimas balsas su pertraukomis.	5
		Silpnas, prikimęs su dažnomis pertraukomis balsas.	6
		Darbo metu silpstantis ir retėjantis, labai blogai girdimas balsas.	7-8
		Netipiškas veislei balsas	9
4. Drąsa			
Suradus žvėrį šuo (pora) drąsiai jį aploja. Dirba arti žvėries stengdamasis užimti patogią poziciją šerno stabdymui, o jam bandant pabėgti drąsiai jį stabdo, neleidamas jam laisvai judėti. Dirbant poroje, šernui atakuojant vieną šunį, kitas šuo atakuodamas	15	Dirba 2-3 metrų atstumu nuo žvėries	1-2
		Laikosi arti, per 3 – 5 metrus nuo žvėries, bandydami jį stabdyti, bet su atsargumo požymiais.	3-5
		Persekioja žvėrį atstumu didesniu nei 5 metrai. Žvėries nestabdo, rodydamas baimės elementus.	6-7
		Aploja iš tolumo atstumo, pakankamai nedrąsiai. Leidžia žvėriui laisvai judėti.	8-10

šerną atitraukia jo dėmesį į save.		Bailiai aploja žvėrį iš labai toli.	11-12
5. Piktumas			
Šuo(pora) turi piktai ir kuo dažniau stengtis sustabdyti nueinantį žvėrį neleidžiant jam laisvai judėti, pabėgti ir/ar pasislėpti.	15	Šuo (pora) dirba piktai, bet ne dažnai sutabdo žvėrį	1-2
		Sustabdo žvėrį retai, bet prišokdamas arti žvėries	3-4
		Daro stabdymo imitacijas, darydamas išpuolius bei prie žvėries priartėdamas per 1-2metrus	5-7
		Žvėries nestabdo. Išpuolių neimituoja ir leidžia žvėriui laisvai judėti	8-10
6. Meistriškumas			
Šuo (pora) turi atkakliai stengtis sustabdyti nubėgantį žvėrį, ypač atviroje vietoje, visais įmanomais būdais stabdyti šerną iš užpakalio, priversdamas jį sustoti bei „suktis,, vietoje. Dirbant porai, vienas šunų dirba žvėriui iš priekio, lojimu nukreipdamas jo dėmesį nuo antrojo	15	Azartiškai stabdo žvėrį išpuoliais iš visų pusių, kas leidžia jam tik nežymiai judėti.	1
		Stabdo daugiausiai tik užbėgimais iš priekio.	2-3
		Persekioja ir stabdo teisingai, bet retai. Daugiau imituoja išpuolius iš užpakalio.	4-5
		Imituoja išpuolius iš visų pusių, bet žvėris sustabdomas retai ir beveik laisvai juda.	6-8
		Žvėries nesustabdo, išpuolių neimituoja.	9-11
7. Vikrumas			
Šuo (pora) turi vikriai, lengvai ir energingai judėti, stabdydamas žvėrį, bet turi vikriai išvengti šerno atakų. Pora turi dirbti sutartinai, pastoviai stengdamasi laikyti žvėrį tarp savęs, šunys neturi kliudyti vienas kitam.	10	Vikriai išsisuka nuo šerno atakų, labai trumpam praradamas žvėries kontrolę.	1
		Išsisuka nubėgdamas į šoną didesniu atstumu ir ilgesniam laikui praranda žvėries kontrolę.	2
		Stabdydamas žvėrį arba išsisukdamas nuo jo atakų, gauna lengvus praslystančius smūgius..	3
		Pakliūna po smūgiu dėl atsitiktinių kliūčių ar kito šerno puolimo, bet dirba toliau.	4-5
		Nemoka išsisukti nuo puolimų, gauna nestiprius smūgius, bet dirba toliau	6
		Pakliūna po stipriu smūgiu ir nutraukia darbą.	7
8. Rišlumas			
Šuo (pora) per visą bandymų laiką turi rodyti aktyvų, nepertraukiamą darbą. Atkakliai persekioja žvėrį iki jo sustojimo, daryti daug bandymų sustabdyti žvėrį, dirbti iki vedlio priėjimo ir nenutraukti darbo be vedlio komandos.	15	Darbo metu pakeičia žvėrį.	2
		Dirba atkakliai, bet padaro vieną trumpą nuėjimą nuo žvėries	4
		Nutraukia lojimą ir nukreipia dėmesį nuo žvėries, bet per 1 min. darbą savarankiškai atnaujiną ir pradeda loti	iki 4
		Dirba atkakliai, bet padaro du trumpus nuėjimus nuo žvėries.	7
		Vienas iš poros šunų nepersekioja žvėries.	8-10
		Nustoja loti, palieka ir negrįžta prie žvėries ilgiau nei 2 minutes.	11-13
7. Darna (poroms)			
Šunys turi ieškoti nepriklausomai vienas nuo kito, bet greitai atbėgti į pagalbą vienam iš jų radus žvėrį ir sulojus. Azartiškai aplodami ir vienas kitam padėdami, turi sulaukyti žvėrį vietoje.	5	Nesisteningai ieško, apieško tuos pačius miško kvartalus.	1-2
		Vienas iš šunų ieško 50-100 metrų atstumu nuo vedlio	2-3
		Vienas iš šunų ieško arčiau negu 50 metrų nuo vedlio.	3
		Vienam šuniui sulojus kitas prisijungia po 1-2 minučių, bet kartu aktyviai atakuoja žvėrį	1
		Vienas iš šunų šerną aploja tik iš toli	3-4
		Chaotiškai stabdo žvėrį, retais ir nevikriais išpuoliais.	2-3
		Dirbant vienas iš šunų pradeda loti ant kito šerno (iki 30 sekundžių)	2-3

		Žvėriui atakuojant šunį, kitas vėluoja ateiti į pagalbą, ko pasėkoje pirmasis šuo patenka po šerno smūgiu.	3-4
		Dirbdami trukdo vienas kitam, pastoviai vienas su kitu susiduria	2-3
		Ieškodami vienas šuo seka kitą, šerną stabdo chaotiškai, trukdydami vienas kitam, daugiau iš galvos pusės, nepadeda vienas kitam puolant šernui.	3-4
8. Paklusnumas			
Šuo (pora) turi tiksliai ir nepriekaištingai vykdyti vedlio komandas ir signalus.	5	Šuo (pora) nenoriai vykdo vedlio komandas ir nenutraukia darbo su žvėrimi.	1-2
		Vykdo komandas tik daug kartų jas pakartojus.	3-4
		Visiškai neklauso jokių vedlio komandų	4-5

17. Kad suteikti šuniui (porai) darbinį diplomą, bent vienas iš teisėjų komisijos turi turėti galimybę priesti iki tinkamo atstumo, kad galėtų pamatyti ir įvertinti visus darbo elementus.

18. „Trumpas“, šuns darbas – šuns (poros) darbas varyminės šernų medžioklės metu, trunkantis 15-30 min., ko pasėkoje sumedžiojamas šernas.

„Trumpas“, šuns (poros) darbas varyminės medžioklės metu, kai sumedžiojamas šernas, vertinamas ne aukštesniu negu III laipsnio diplomu. Už rišlumą suteikiami ne daugiau negu 8 balai, bet turi būti laikomasi šių taisyklių ir šuns darbas vertinamas, jei teisėjų komisija matė visus kitus šuns darbo elementus.

20. Bandymų metu leidžiama naudoti navigacines šunų sekimo sistemas, kad teisėjų komisijai būtų lengviau stebėti ir kontroliuoti šunų paieškos bei darbo elementus, tačiau jų parodymai negali būti laikomi pagrindu darbo vertinimui. Vertinimo pagrindas – tai, kokį šuns (poros) darbą teisėjai matė savo akimis, o GPS prietaisų parodymai, gali būti tik to papildymas ir atstumų patvirtinimas.

Analogiškai vertinama ir informacija, gaunama stebint šernų ir dirbančių šunų pėdsakus.

21. Šių bandymų metu, šuns (šunų) šeimininkų pageidavimu, šuniui (šunims) suradus ir dirbant kitą žvėrį ar plėšrųjį žvėrelį, kuriems yra patvirtintos bandymų laisvėje (medžioklės metu) taisyklės, teisėjų kolegija gali įvertinti jo darbą, neprailginant nustatyto šerno paieškai laiko. Jei paskirto laiko (1 valandos), pakanka įvertinti „pakeleivingam“ darbui ir šernui surasti, vertinamas ir darbas su šernu.

Taisyklės parengtos LLSK, pagal RKF taisykles, naujai redaguotos ir patvirtintos LKD MŠDSK bendru klubų atstovų susitarimu, 2019-10-25 d..